

grenspark De Zoom · Kalmthoutse Heide

JAARVERSLAG 2006

1. INLEIDING.....	3
2. MAATSCHAPPELIJKE OMGEVING.....	3
3. MANAGEMENT EN SECRETARIAAT.	5
NATIONALE PARKEN.....	5
HANDHAVING EN TOEZICHT.	5
GRENSPARK PLUS.	6
CONTACTEN MET EIGENAREN.	6
4. NATUUR- EN WATERBEHEER.	7
UITVOERING.....	7
LIFE PROJECT HELA.	7
FAUNABEHEER.....	7
PADDENTREK.....	8
JAGERSRUST.	8
ONDERZOEK.	8
OPTIMALISATIE VAN HET BEGRAZINGSBEHEER.....	8
KAMSALAMANDER.....	9
MONITORING.....	9
WATER EN GEBREK AAN WATER.	9
DE NOL.	10
HYDROLOGISCH MODEL.	11
WERK GROEP NATUUR & WATER.....	11
5. VOORLICHTING, EDUCATIE EN RECREATIE.....	11
NATUURGIDSENCURSUS.....	12
BESTUUR EN PERS.	12
WISSELS EN GRENSPARKKRANT.	12
JUNIOR RANGERS.	13
WEBSITE.	13
WERK GROEP VER.	13
6. TENSLOTTE.....	14
7. BIJLAGEN.	15
8. PUBLICATIELIJST.....	18

1. Inleiding.

In 2006 vierde het Grenspark haar eerste lustrum. Dat deden we aan het eind van het jaar, waar we met meer dan 130 mensen even terugkeken, maar ook en vooral vooruit blikten. En we namen afscheid van een aantal bestuursleden die geen deel meer zullen uitmaken van de nieuw te vormen Bijzondere Commissie.

Maar we vierden niet alleen maar feestjes, er werd ook gewerkt. Aan de bestuurlijke evaluatie bijvoorbeeld. Aan de leden van de Bijzondere Commissie en de Stuurgroep werd gevraagd naar hun bevindingen en opvattingen inzake het functioneren van het Grenspark. De belangrijkste conclusie uit dit door de heer van Dinther zorgvuldig uitgevoerde onderzoek was: het gaat erg goed met het Grenspark, maar er moet nog een schepje bovenop. Aan het Comité van Ministers van de Benelux Economische Unie werd gevraagd om een taakverzwaring: de uitwerking van Grenspark Plus, en meer nadruk op de bestrijding van de verdroging.

2. Maatschappelijke omgeving.

Het Grenspark is in de afgelopen vijf jaar een organisatie geworden met een gezicht. Het Grenspark kijkt over de eigen grenzen, gaat het gesprek aan met de omgeving.

Vanzelfsprekend moet het Grenspark uitvoering geven aan het Beleidsplan. Zorgen dat de natuur er in het park op vooruit gaat, dat de doelstellingen, zoals ze in bijvoorbeeld de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, worden gehaald. Maar dat kan alleen maar als er wisselwerking is met de omgeving. Mensen moeten de natuur een handje helpen, mensen hebben behoefte aan natuur.

De gesprekken met bijvoorbeeld het recreatieplatform, de contacten met gemeenteraadsleden, ondernemers, 'toevallige' recreanten, eigenaren en omwonenden, zorgen ervoor dat we letterlijk en figuurlijk met elkaar in contact blijven.

Eind 2006 vond een conferentie plaats onder de titel ‘Grenspark Groeit?’.

Wij, dat wil zeggen, de Bijzondere Commissie, waren bijzonder content met het feit, dat meer dan 130 mensen op 22 december met ons nadachten over de mate en de richting van de groei van het Grenspark. Nog plezieriger was het, dat de meerderheid van de aanwezigen instemde met de hoofdlijnen van de groei die werden voorgelegd: oplossing van de verdroging, uitbreiding van het Grenspark –en daarmee ook uitbreiding van de recreatiemogelijkheden-, en een goede oplossing zoeken voor de problemen die landbouw en natuur elkaar wederzijds bezorgen. Natuurlijk, er werden -terechte- kanttekeningen geplaatst bij ieder van deze voornemens. En begrijpelijk was ook hier de aandacht voor de verdrogingsproblematiek nummer één. De Bijzondere Commissie zal zeker rekening houden met de adviezen en opvattingen van de aanwezigen.

Diverse signalen en ontwikkelingen werden opgevolgd: de nieuwe (Nederlandse) Drinkwaterwet, de samenwerkingsintenties die de Nederlandse en Vlaamse ministers van landbouw vastlegden, de ontwikkelingen in het Vlaamse waterbeleid, de voortgang van de invoering van de Habitatrictlijn in Vlaanderen en Nederland, het nieuwe Europese programma 'Europese territoriale samenwerking, doelstelling III'. Allemaal maatschappelijke en beleidsmatige ontwikkelingen waar het Grenspark mee te maken heeft of zal krijgen. En dus beoordeeld moeten worden op inhoud en gevolgen.

3. Management en secretariaat.

In het afgelopen jaar werd het Grenspark-secretariaat uitgebreid met de komst van een nieuwe medewerkster. In het kader van de werkzaamheden voor het LIFE Natuurproject nam het aantal werkzaamheden toe, en **Petra Muijers uit Essen** komt het team versterken als **medewerker Voorlichting en Educatie**.

Zij zal zich o.a. bezig houden met de Wissels, werkgroep VER, ...

Het secretariaat hield zich natuurlijk bezig met datgene wat ook door veel betrokkenen als buitengewoon waardevol wordt gezien: het bevorderen van de onderlinge samenwerking. Want hoezeer het Grenspark ook een gezicht mag krijgen; het Grenspark is en blijft een samenwerkingsorganisatie. Het secretariaat kan er alleen maar aan bijdragen dat de partners de besluiten nemen die leiden tot goede samenwerkingsprojecten. En vervolgens helpen om die besluiten ook uit te voeren.

Nationale Parken.

In 2006 viel een heuglijk feit te vieren. Vlaanderen stelde haar eerste Nationale Park 'de Hoge Kempen' in. Het Grenspark feliciteerde deze 'collega' van harte, en nodigde zichzelf uit voor een werkbezoek. Niet alleen de ontvangst aldaar was indrukwekkend, ook het beleid en de omvang van de projecten dwongen respect af.

Met de Nederlandse Nationale Parken was regelmatig contact, en het Grenspark ervaart de meerwaarde van deze samenwerking regelmatig.

Handhaving en toezicht.

De zorg voor een groot natuurgebied is ook een kwestie van handhaven en toezien. Het kan en mag niet zo zijn, dat onwettig handelen de kwaliteit van de natuur (en recreatie-omgeving) nadelig beïnvloedt. In de Stuurgroep en de Bijzondere Commissie is serieus van gedachten gewisseld over de taak en de rol van het Grenspark bij dit onderwerp. Immers, handhaving en toezicht zijn en blijven een eerste verantwoordelijkheid van de betrokken overheden.

Uiteindelijk koos de Bijzondere Commissie voor een rol op een viertal terreinen:

brandpreventie, stroperij, sluikestorten/zwerfvuil en loslopende honden. Deze taken sluiten nauw aan bij natuurbehoud, de centrale doelstelling van het Grenspark. Het Grenspark kiest daarbij een rol om de (eventuele) problemen in kaart te brengen, samen te vatten en ter kennis te brengen aan de bevoegde autoriteiten en zondig toe te zien op de uitvoering ervan.

In 2006 werd onder de eigenaren een enquête gehouden over de ervaren overlast/geconstateerde overtredingen. En, hoewel iedere overtreding er een te veel is, kan er niet gesproken worden over een hoog aantal incidenten. Met de eigenaren van kleine percelen werden de resultaten besproken op een geanimeerde bijeenkomst. Ook werd aan de brandweercommandanten van de deelnemende gemeenten gevraagd de knelpunten aan te

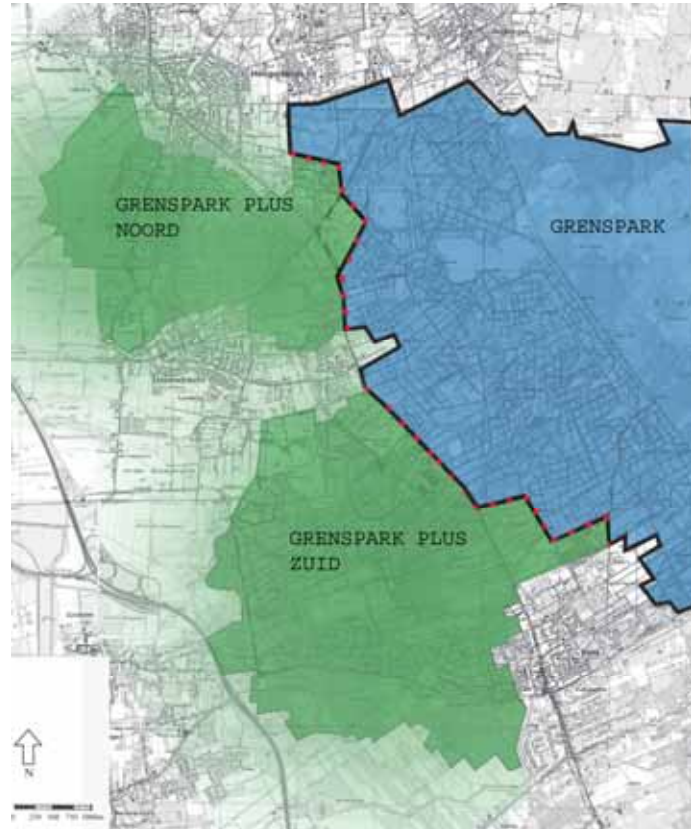
geven in de brandpreventie en te verwachten problemen bij (onverhoopte) noodzaak tot bestrijding van branden.

Jammer genoeg kon een experimenteel project van de brandweer van Woensdrecht om camerabewaking in het Grenspark uit te voeren geen doorgang vinden. Het daarvoor gereserveerde bedrag kon niet worden besteed.

Grenspark Plus.

Nadat eind 2005 een rapport aan de leden van de Bijzondere Commissie was aangeboden over de wenselijkheid van een uitbreiding van het Grenspark vond begin 2006 de besluitvorming daarover plaats. De Bijzondere Commissie besloot unaniem aan de opdrachtgever van het Grenspark, de ministers van Landbouw, en Leefmilieu respectievelijk in Nederland en Vlaanderen, te vragen om de opdracht aan het Grenspark te verruimen en een Beleidsplan beheer en inrichting voor het Grenspark Plusgebied op te stellen.

Vooruitlopend daarop werd met betrokkenen, o.a de gemeente Stabroek en de provincie Antwerpen, verenigd in 'Landschapspark Voorkempen', overlegd over zinvolle projecten die zonder bezwaar tot uitvoering gebracht kunnen worden.

Contacten met eigenaren.

Het Grenspark is een vrijwillig –maar niet vrijblijvend- samenwerkingsorgaan van de eigenaren. Onnodig te zeggen, dat zij van eminent belang zijn bij het functioneren van het Grenspark. Dat bleek ook uit de evaluatie, waarin werd vastgesteld dat de contacten met de eigenaren van grote domeinen intensiever moeten worden. Op dat punt zijn er afspraken gemaakt.

Met de eigenaren van de kleinere percelen is er regelmatig contact en overleg. Ook in 2006 was dat het geval. Met hen werd gesproken over handhaving en toezicht, de bestrijding van de Amerikaanse vogelkers, de Bosgroep Antwerpen Noord presenteerde zich, er werd veel gesproken over de verdroging –en hoe die te bestrijden- en over het onderhoud van de wegen. Daar waar mogelijk werd natuurlijk gevolg gegeven aan de wensen en opvattingen van de eigenaren.

4. Natuur- en waterbeheer.

Natuur- en waterbeheer zijn de kerntaken van het Grenspark, en vanzelfsprekend besteden we daar veel aandacht aan.

Uitvoering.

Het Grenspark draagt bij aan uitvoeringsgerichte projecten. Zoals al jaren het geval is, werd er met volharding gewerkt aan de bestrijding van de Amerikaanse Vogelkeers. Langzamerhand wordt het succes daarvan zichtbaar, de strijd wordt gewonnen.

LIFE project HELA.

HEideherstel op LANdduinen; in alle simpelheid de kern van een ambitieus natuurherstelproject. Maar voldoende van kwaliteit om ook de Europese Commissie te overtuigen van de noodzaak hier geld in te investeren. In april kregen we het bericht, dat we een subsidie van €948.000,00 ontvangen. Onmiddellijk daarna zijn alle voorbereidende werkzaamheden gestart, en **op 22 september openden twee burgemeesters het project door een begin te maken met het plaggen van vergraste heide.**

De voorlichting richting publiek werd niet vergeten. Huis-aan-huis kranten, excursies, radio-uitzendingen, informatiepanelen en vele publicaties in kranten brachten het project onder de aandacht.

Faunabeheer.

In het Beleidsplan is voorzien dat er een gebiedsdekkend faunabeheerplan komt. Dat dat geen gemakkelijk klusje is, werd duidelijk doordat we niemand konden vinden die daar een realistische aanzet voor kon maken. Inmiddels is besloten om dan maar 'in eigen beheer' een eerste aanzet op papier te zetten. Al werkende weg zal dan een steeds verfijnder beeld ontstaan, waarop de bevoegde partijen (Agentschap Natuur en Bos en de Provincie Noord

Brabant) hun beleid kunnen baseren en/of bijstellen.

Paddentrek.

Het Grenspark is woongebied voor duizenden padden. Deze lijken er tot hun volle tevredenheid te verblijven. Voor de voortplanting echter menen ze de drukke Huijbergsebaan over te moeten steken. Dat dat honderden slachtoffers oplevert is te voorzien. De gemeente Essen erkent dat probleem en gaat bij de reconstructie van de Huijbergsebaan paddentunnels aanleggen. Tot die tijd helpt het Grenspark de vrijwilligers van Natuurpunt met een financiële bijdrage om tijdelijke maatregelen te treffen.

Jagersrust.

Deels binnen, deels buiten het Grenspark ligt de natuurontwikkelingslocatie 'Jagersrust'. Meer water van een betere kwaliteit, en een mooiere natte natuurparel. Dat zijn de doelstellingen van dit project. Omdat veel partijen aan de kar trekken kon eind 2006 het startsein worden gegeven. Uitvoering van dit project komt het Grenspark ten goede, ontwikkelingen in het Grenspark komen dit project ten goede. Een mooi voorbeeld van een geslaagd streekontwikkelingsproject.

Onderzoek.

Het Grenspark moet bij de uitvoering van het Beleidsplan ook over de grenzen van de afzonderlijke beheerseenheden en eigendommen kijken. Al was het maar omdat de natuur zich niet aan die kunstmatig door mensenhanden getrokken strepen houdt. In het achter ons liggende jaar werd onderzoek gedaan naar o.a. de hieronder vermelde onderwerpen. Een voorgenomen studiedag 'Kansen voor open zand' kon wegens tijdgebrek geen doorgang vinden.

Optimalisatie van het begrazingsbeheer.

Op meerdere plekken in het Grenspark wordt natuurbeheer uitgevoerd door dieren: schapen, geiten en koeien helpen de beheerders een handje om de doelen te bereiken. Maar hoe ze hun best ook doen, niet alles lukt deze viervoeters. Het Grenspark verzocht het 'Instituut voor Natuur en Bosonderzoek' (INBO) en het bureau 'Natuurbalans' een evaluatie te maken van het gevoerde beheer en tevens aanbevelingen te doen voor een optimalisatie ervan. In de loop van 2007 zullen de resultaten beschikbaar komen.

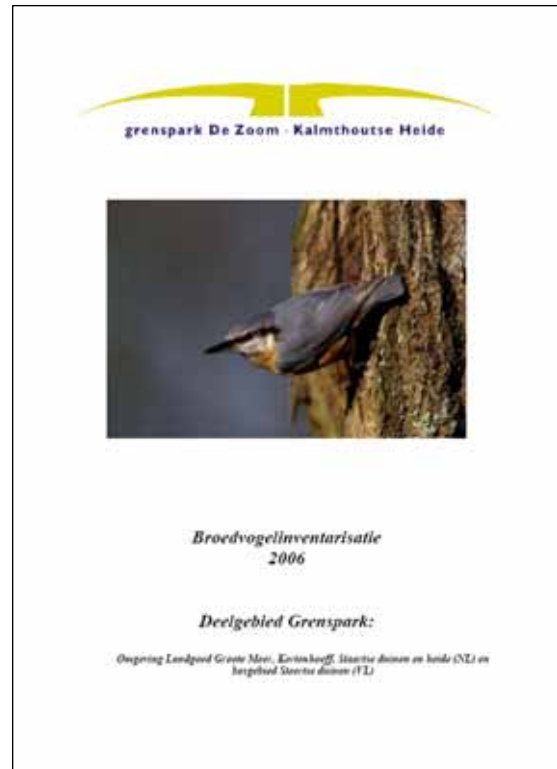
Kamsalamander.

Omdat natte duingebieden zeldzamer worden is ook de kamsalamander een steeds minder voorkomend dier. In een studie, uitgevoerd door Joachim Teunen, werd onderzocht hoe het leefgebied van de kamsalamander kan worden verbeterd en vergroot. De aanbevelingen zijn aan de beheerders ter hand gesteld, die ze vervolgens gaan uitvoeren. Als er nu nog wat water bij komt, dan zal de kamsalamander zeker in aantal toenemen.

Monitoring.

Een heel specifiek onderdeel van het onderzoek is de natuurmonitoring. Daarin wordt nagegaan waar, en in welke aantallen, planten en dieren zich bevinden. Omdat deze monitoring planmatig wordt uitgevoerd, en zich vooral richt op een aantal soorten die een indicatie vormen voor de ontwikkeling van gemeenschappen, geeft deze monitoring een goed beeld van de natuurkwaliteit in het Grenspark. Nu deze monitoring een jaar of drie in werking is, komen de eerste resultaten binnen. In de komende jaren zal aan de bekendmaking van deze resultaten de nodige aandacht worden gegeven.

Deze activiteiten zijn slechts mogelijk door de inzet van enkele tientallen deskundige vrijwilligers. Wij willen hen hiervoor van harte en welgemeend bedanken. Zij gaan immers op gezette tijden (en heel vaak heel vroeg) op pad om gegevens vast te leggen. Heel vaak in een GPS / GIS systeem, een methode die erg bij de tijd is. Dat werd ook herkend door de Vlaamse Gemeenschap die, in het kader van een door GIM te Leuven uitgevoerd samenwerkingsproject met de Bulgaarse overheid, het Grenspark uitnodigde om op een Bulgaarse conferentie uiteen te zetten hoe in het Grenspark natuurmonitoring plaatsvindt.

Water en gebrek aan water.

Water is niet alleen voor de mensen een eerste levensbehoefte, ook de natuur kan niet zonder. En daar zit nu net de kneep: de bodemopbouw onder het Grenspark is een uitstekend waterfilter en drinkwatermaatschappijen benutten die bron graag om de mensen in de buurt en verder weg van drinkwater van goede kwaliteit te voorzien. Het Grenspark realiseert zich ten volle het maatschappelijk belang daarvan, maar stelt tegelijkertijd vast dat op alle overheidsniveaus doelstellingen zijn geformuleerd om bepaalde soorten en habitats in stand te houden. En voor veel daarvan is water nodig. Meer water dan er nu is. De Geoorde fuut komt echt niet terug als er geen water in de Groote Meer staat. Daarom ging het Grenspark gestaag door met overleg tussen alle betrokken 'waterpartijen', en aan de ontwikkeling van een gezamenlijk geaccepteerd instrument om maatregelen te stimuleren, dan wel de effecten van maatregelen vooraf zo goed mogelijk te kunnen inschatten.

In de tweede helft van 2006 kwam dit door bureau Haskoning ontwikkelde hydrologisch model, beschikbaar. Ook konden de eerste scenario's worden doorgerekend.

Op basis daarvan wordt verder gewerkt om aan de overheden –tenslotte zijn zij het die gaan over de vergunningen van de waterwinbedrijven- instrumenten en argumenten te verschaffen om hun besluiten te onderbouwen.

De problematiek van de verdroging kwam in 2006 wel hoog op de politieke en maatschappelijke agenda. De Nederlandse dagbladen TROUW en De Volkskrant publiceerden grote artikelen over de verdroging en als klap op de vuurpijl **kwam de Prins van Oranje in december naar de Grootte Meer.**

Provinciale Staten van Noord-Brabant agendeerden het verdrogingsprobleem, mede naar aanleiding van een brief van een bezorgde eigenaar in het Grenspark.

De Nol.

Als er te weinig water is voor een goed werkend natuurlijk systeem is het zaak om het water dat er is, zo lang mogelijk vast te houden. Dat is ook goed voor de benedenstroomse gebieden. Die zullen bij hevige regenval minder snel natte voeten hebben. Omdat het Grenspark hoger ligt dan de omgeving zal er altijd water uit stromen. Water loopt tenslotte altijd van hoog naar laag. In de 'Waterbalans' is uitgezocht waar het Grenspark het meest 'lek' is. Dat blijkt in het Noordoostelijk deel te zijn, waar nogal wat water te snel de Roosendaalse Vaart inloopt. Intussen is er een meetprogramma opgesteld waarmee kan worden nagegaan wat de meest effectieve oplossingen zijn om het waterbeheer in dit gebied te optimaliseren. Tot nu toe kon van de eigenaar de benodigde toestemming niet worden verkregen. In het kader van de reorganisatie van het Vlaamse waterbeleid komen er hopelijk nieuwe kansen voor deze optimalisatie.

Hydrologisch model.

Vaststellen dat er een probleem is, dat is één ding. En dan nog nagaan wie daar wat aan moet doen, is een ander. En tenslotte de vraag wat er dan precies gedaan moet worden en hoe dat moet gebeuren. Ziehier in een notendop de waterproblematiek in het Grenspark. Dat er een probleem was, is al jaren duidelijk. Maar dan: wie zijn schuld is dat? Daar werd jaren over gedebatteerd. In 2003 werd door alle partijen de vrede getekend. De samenvattende studie, op initiatief van het Grenspark, liet zien dat én de waterwinningen, én de drainage én de begroeiing oorzaken waren van het watertekort. Om een begin te maken met de oplossing moest er wel een gezamenlijk instrument komen waarmee oplossingen en maatregelen kunnen worden beoordeeld. De opdracht daarvoor verlenen is gemakkelijk, de uitwerking niet. De Brabantse Wal is een geologische puzzel op zichzelf, en dat in een betrouwbaar model gieten is een heksentoer. Uiteindelijk is dat gelukt, dankzij de inzet van velen, en eind 2006 kon het model worden gepresenteerd. Mooi op tijd, inmiddels had EVIDES geprobeerd om via infiltratie-onderzoek de effecten van de winningen te beperken. Maar deze studies toonden aan dat die of te duur waren of niet werkten. En toen kwam toch weer de vraag aan de orde of de waterwinningen niet beperkt zouden moeten worden. Wordt vervolgd.

Werkgroep Natuur & Water.

Zoals uit het bovenstaande blijkt is er veel activiteit in de sector Natuur & Water. Vanzelfsprekend dat daarover overeenstemming moet zijn tussen alle betrokkenen. Dat afstemmingsproces vindt plaats in de werkgroep Natuur & Water. Het is een plezier te kunnen vaststellen dat in een goede sfeer de voorgenomen projecten besproken en vastgesteld kunnen worden.

5. Voorlichting, educatie en recreatie.

Het Grenspark is er voor de natuur, maar de natuur is er ook voor mensen. Sterker, de natuur kan, in onze landen, niet zonder mensen. Beheer is nodig, zonder ingrijpen blijft de biodiversiteit niet in stand. **Natuur is ook de plek waar mensen tot zichzelf komen, ‘her-scheppen’, recreëren dus.**

Dat is de reden dat het Grenspark ruimte geeft aan recreatie. Maar de vraag is groter dan het draagvlak, er zijn steeds keuzen nodig, mede een reden om in “Grenspark Plus” ruimte voor meer recreatie te zoeken. In het afgelopen verslagjaar werd veel aandacht besteed aan het op

orde houden van de informatie- en recreatievoorzieningen. Meerdere malen per jaar worden de routes op peil gehouden, de informatiepanelen werden vernieuwd en de wandelkaart verbeterd en herdrukt.

De communicatie met de belanghebbenden, horeca- en recreatieondernemers, werd via het 'Platform Recreatie' voortgezet.

De mogelijkheden voor mensen die minder mobiel zijn om het Grenspark te leren kennen werden groter. Niet alleen werden twee extra terreinrolstoelen aangeschaft en bij recreatiecentrum Familyland geplaatst, ook werden in het deelgebied 'Kortenhoeff' enkele routes geschikt gemaakt voor rolstoelers.

Natuurgidsencursus.

Mensen komen niet alleen recreëren, ze willen ook graag iets van en in de natuur leren. Daarvoor zijn gidsen nodig: mensen die met enthousiasme en kennis van zaken over de natuur vertellen aan belangstellenden. Juist daarom is het bijzonder prettig dat in september de eerste grensoverschrijdende Natuurgidsencursus van start ging. Heel bijzonder is dat de cursisten, als ze geslaagd zijn, twee diploma's ontvangen: een Vlaams en een Nederlands diploma. De belangstelling was groot en meer dan 30 mensen konden een plekje krijgen op de cursus. Natuurlijk hopen we dat de cursisten na afloop van de cursus verschillende activiteiten gaan ondernemen in het Grenspark.

Bestuur en pers.

Natuurbeheer, de gevolgen van verdroging, de kansen voor mooiere en betere recreatiemogelijkheden, je kunt er van alles van zeggen, maar voor een echt goed beeld moet je het gebied in. Ruiken, zien en voelen. Daarom laten we graag in het Grenspark zien welke plannen en activiteiten we hebben. Leden van gemeenteraden en waterschap gingen kijken wat er gaat gebeuren in het LIFE HELA projectgebied. Het leverde mooie krantenartikelen op.

Wissels en Grensparkkrant.

Het Grenspark heeft veel vrienden. Dat blijkt steeds weer uit de reacties van de lezers op ons kwartaalbulletin 'de Wissels'. En dat bleek ook uit de evaluatie die we bij de lezers uitvoerden. Het blad wordt veel gelezen en onze lezers behoren niet tot de jongste groepering in de samenleving. Wij beschouwen deze geïnteresseerde lezers als onze ambassadeurs, die van groot belang zijn voor het maatschappelijk draagvlak voor het Grenspark. Maar daar mag het natuurlijk niet toe beperkt worden en daarom informeren we de inwoners van de gemeenten Kalmthout, Essen en Woensdrecht jaarlijks over een bepaald thema. Zo ook dit jaar, en deze keer hadden we aan 8 pagina's te weinig. Het

thema van de krant, dat spreekt vanzelf, was het **LIFE HELA project**.

Deze krant werd door het LIFE secretariaat van de Europese Commissie als een voorbeeld van 'good practice' voor het publiek op de EU website geplaatst.

Junior Rangers.

Wordt 'de Wissels' vooral door 50+ ers gelezen, **de jongere generatie neemt de handschoen op tijdens het Junior Rangerskamp.**

Van oorsprong een initiatief van de Europese nationale parken (Europarcs), dat in het Grenspark snel is opgepakt. Met hulp van enthousiaste ouders die het kookgerei lieten rinkelen werd een prachtig jeugdkamp georganiseerd met onderzoek, studie, werk en alles wat bij een mooi jeugdkamp hoort.

Website.

Wie kan er nog zonder een website? Het Grenspark zeker niet. Meer dan 25.000 mensen bezoeken jaarlijks de site. Dat is de reden dat we ook steeds meer informatie via de website verstrekken. Ook voor de interne informatievoorziening wordt de site steeds belangrijker. Op een 'alleen voor leden' deel wordt de interne informatie van het Grenspark gebundeld en voor de verschillende gremia, Bijzondere Commissie, Stuurgroep en werkgroepen beschikbaar gesteld.

Werkgroep VER.

VER, dat wil zeggen: Voorlichting, Educatie en Recreatie kan worden beschouwd als de servicegerichte werkgroep van het Grenspark. In deze werkgroep worden de initiatieven van de verschillende partners besproken op voorlichtingsgebied, wordt bepaald welke uitgaven of activiteiten ondernomen zullen worden. In 2006 werd o.a. de bezoekerskaart, een absolute topper in het Grenspark, in een vernieuwde vorm uitgegeven.

6. Tenslotte.

De natuur staat nooit stil, er is altijd werk aan de winkel. Naar het er nu naar uitziet is de natuur erg druk met het verwerken van de klimaatverandering. Of alle planten en dieren de snelheid van de veranderingen bij kunnen houden? Het is een vraag zonder antwoord. Spannend is het wel. Misschien treffen we snel nieuwe soorten aan. Misschien verliezen we soorten. Voor beheerders en bestuurders een spannend proces. Wat zal blijven is de breed gedragen opdracht om de biodiversiteit in de Natura 2000 gebieden op orde te houden. Om voor de natuur en de mensen een goede plek te bieden om te zijn. Wij, bestuurders en medewerkers van het Grenspark, zijn blij dat u in deze natuur interesse heeft.

7. Bijlagen.

Samenstelling Bijzondere Commissie per 31-12-2006.

Dhr. H. Suykerbuyk	Voorzitter
Dhr. G. De Blust	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
Dhr. M. De Borgher	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Monumenten en Landschappen
Dhr. M. de Jonge	DGW&T, Ministerie Defensie
Dhr. M. Fränzel	Burgemeester Gemeente Woensdrecht
Dhr. L. Jacobs	Burgemeester Gemeente Kalmthout
Dhr. J. Janssens	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. R. Joosse	Staatsbosbeheer
Dhr. W. Poelmans	Provincie Noord-Brabant
Dhr. C.A.M. Rijnen	Natuurmonumenten
Dhr. L. Storms	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Dhr. L. Van Craen	Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Water
Dhr. E. Van Thillo	Eigenaren
Dhr. W. van Sambeek	Ministerie LNV
Dhr. J.A.M. Vos	Waterschap Brabantse Delta
Vacature	Eigenaren
Vacature	Gemeente Essen

Adviseurs:

Dhr. P. Asselbergs	
Dhr. H. Abts	Secretariaat-Generaal Benelux Economische Unie

N.B. BENEGO is via haar voorzitter, dhr. L. Jacobs, vertegenwoordigd.

Samenstelling Stuurgroep per 31-12-2006.

Dhr. H. Suykerbuyk	Voorzitter
Dhr. H. Abts	Secretariaat-Generaal Benelux Economische Unie
Dhr. J. Deckers	Adviseur namens BENEGO
Dhr. J. Janssens	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. R. Joosse	Staatsbosbeheer
Dhr. W. Poelmans	Provincie Noord-Brabant
Dhr. L. Storms	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Dhr. W. van Sambeek	Ministerie LNV
Vacature	Natuurmonumenten
Dhr. P. Asselbergs	Adviseur Grenspark
Agendalid:	
Mevr. A. van Bruchem	Provincie Noord-Brabant

Samenstelling werkgroep Natuur en Water per 31-12-2006.

Dhr. P. Asselbergs	Adviseur Grenspark
Dhr. J. Bellon	Pidpa
Dhr. G. De Blust	Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
Dhr. W. de Dooy	Natuurmonumenten
Dhr. A. Goorden	Staatsbosbeheer
Dhr. B. Goyens	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. Y. Graafsma	Provincie Noord-Brabant
Mevr. A. Haarselhorst	Gemeente Woensdrecht
Dhr. G. Heutz	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. J. Janssens	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. R. Joosse	Staatsbosbeheer
Dhr. H. Juijn	Namiro
Dhr. I. Ledegen	Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide
Dhr. D. Leyssens	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. R. Luycks	Benegora
Mevr. V. Mees	Agentschap voor Natuur en Bos
Mevr. I. Menger	Waterschap Brabantse Delta
Dhr. K. Molenberghs	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. R. Peeters	Milieuraad Essen
Dhr. W. Poelmans	Provincie Noord-Brabant

Dhr. J. Rijk	EVIDES
Dhr. N. Straathof	Natuurmonumenten
Mevr. M. Thijssen	Waterschap Brabantse Delta
Mevr. S. Van Aert	Gemeente Essen
Dhr. L. Van Craen	Vlaamse Milieumaatschappij, Afdeling Water
Dhr. R. van der Made	Staatsbosbeheer
Dhr. M. Wiersma	Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide
Dhr. C. Ysenbaardt	Gemeente Kalmthout
Vacature	Natuurmonumenten

Samenstelling werkgroep VER per 31-12-2006.

Dhr. H. Abts	Secretariaat-Generaal Benelux Economische Unie
Dhr. P. Asselbergs	Adviseur Grenspark
Mevr. M. Bogaert	VVV De Tasberg - Essen
Dhr. J. Deckers	Benego
Dhr. W. de Dooy	Natuurmonumenten
Mevr. B. De Kock	Familyland
Dhr. B. Goyens	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. H.G. Juyn	Namiro
Dhr. R. Luijckx	BENEGORA
Mevr. V. Mees	Agentschap voor Natuur en Bos
Dhr. K. Molenberghs	Agentschap voor Natuur en Bos
Mevr. P. Muijsers	Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide
Mevr. S. Peeters	Gemeente Woensdrecht
Dhr. B. Reintjes	NHTV
Mevr. S. Ruts	Toerisme Kempen
Dhr. R. Sempels	NEC de Vroente
Mevr. L. Uitdenhouwen	Gemeente Kalmthout
Mevr. C. van Beeck	Gemeente Bergen Op Zoom
Dhr. R. van der Made	Staatsbosbeheer
Dhr. A. Vandenbosch	VMPA
Mevr. T. Van Dijk	Dienst Toerisme gemeente Kalmthout
Mevr. A. Van Mol	Gemeente Essen
Mevr. E. van Til	Volksabdij OLV ter Duinen
Dhr. A. Vandenbosch	VMPA – De Heidevalken
Dhr. M. Wiersma	Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide
Dhr. B. Zwiers	Benegora

De recreatieve potenties van Grenspark PLUS	Luc van Hoek	NHTV – Breda	2006
De Lallende Libel	R. de Dreu/D.J. Oreel	Grenspark	2005
Vogelkersbestrijding	Jonas Dillen	Erasmushogeschool Brussel – HORTECO	2005
Natuur aan het stuur	Joris Adriaensen	NHTV - Breda	2005
Boek Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	Hedwig Lauriks	Grenspark	2004
Vertaling Website -> Engels	Jasper Van der Poort	Hogeschool Antwerpen	2004
Bestuurlijke Grensoverschrijdende samenwerking	Petra Schmitz	Wageningen UR	2004
Aanbevelingsrapport: Toegankelijkheidsadvies Project Kortenhoeff	Lief Augusteyns	Vzw Stille Paden	2004
Aanbevelingsrapport en knelpuntenanalyse: Strandjutter “Wombat”	Lief Augusteyns	Vzw Stille Paden	2004
Handleiding Natuurmonitoring	Grenspark	Aeolus	2004
CD-ROM Grenspark in beeld	Grenspark	Moved by Corazon	2004
Handleiding monitoring oppervlaktewater en grondwater	Bob Delissen	Hogeschool Zeeland	2004
Waterbalans Grenspark	Bob Delissen	Hogeschool Zeeland	2004
Toepassing Kaderrichtlijn Water	Stijn Lewyllie e.a.	Open Univ Nederland	2004
Uitwerking Recreatiemonitoring	Katleen Haeck	Hogeschool Mechelen	2004
Waterkwaliteit vennen	Joep de Koning	Hogeschool Zeeland	2004
Atmosferische depositie	Cock van der Kaay e.a.	Open Univ Nederland	2003
Recreatie-monitoringsplan	Sarel Tempelman	NHTV Breda	2003
Inventarisatie Recreatievoorzieningen	Rosalien Bartelen	Larenstein Velp	2003
Waterbeheer in het Grenspark	Sven Verbeke	Soresma	2002
Wandelkaart Grensoverschrijdende natuur	Werkgroep VER	Anyway	2000
Fietskaart - Grensparkroute	Tine Van Dijck – Jenny Senhorst	TPA	2000
Folder Grensoverschrijdende natuur	IVN – Afdeling Natuur	Buro Kloeg	2000
Samenvatting Beleidsplan beheer en inrichting	Marc De Coster		2000